

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 28.1.2009

KOM(2009) 39 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE
EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU
A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Na ceste ku komplexnej kodanskej dohode o zmene klímy

{SEK(2009) 101}

{SEK(2009) 102}

**OZNÁMENIE KOMISIE
EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU
A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Na ceste ku komplexnej kodanskej dohode o zmene klímy

1. ZHRNUTIE

Úspešné uzavretie medzinárodných rokovaní o zmene klímy v Kodani na konci roku 2009 je pre EÚ kľúčovou prioritou. Po prijatí balíka týkajúceho sa energetiky a klímy teraz EÚ musí zintenzívniť svoje kontakty s tretími krajinami, a to v rámci OSN, ako aj v rámci iných medzinárodných fór.

V tomto oznámení sa stanovujú konkrétne návrhy na dosiahnutie tohto cieľa. Zaoberá sa tromi hlavnými výzvami: ciele a akcie; financovanie; vybudovanie účinného globálneho trhu s uhlíkom. Je to aj reakcia na požiadavku Európskej rady z júna 2008 predložiť komplexnú stratégiu na zvýšenie financovania a investícií, pokiaľ ide o zníženie emisií a prispôsobenie sa zmene klímy.

S cieľom obmedziť zvyšovanie priemernej svetovej teploty o nie viac ako 2°C nad predindustriálnymi úrovňami by vyspelé krajiny ako celok mali do roku 2020 znížiť svoje emisie na 30 % pod úroveň z roku 1990. EÚ stanovila príklad svojím záväzkom znížiť do roku 2020 svoje emisie o 20 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990, bez ohľadu na to, či je alebo nie je uzavretá medzinárodná dohoda. Je to zďaleka ten najambicióznejší záväzok, aký si vo svete niektorá krajina alebo skupina krajín dali na obdobie po roku 2012.

EÚ chce ísť ešte ďalej a prijať záväzok, ktorého cieľom je 30 % zníženie v kontexte dostatočne ambicióznej a komplexnej medzinárodnej dohody, ktorou sa ustanovia porovnateľné zníženia v iných vyspelých krajinách, a príslušné akcie v rozvojových krajinách. Rozvojové krajiny ako skupina by mali obmedziť rast svojich emisií na 15 až 30 % v porovnaní so scenárom vývoja za nezmenených podmienok. Na podporu nevyhnutnej akcie v rozvojových krajinách budú potrebné výrazne zvýšené finančné zdroje: tieto prostriedky by mali pochádzať z domácich zdrojov, z celosvetového obchodu s uhlíkom, ale aj z príspevkov od vyspelých krajín. Veľká časť z týchto investícií bude mať rýchle a dlhodobé prínosy z hľadiska zmeny klímy a hospodárskeho oživenia, v každom prípade by však mali predstavovať menej ako náklady vyplývajúce z nečinnosti.

Celosvetový trh s uhlíkom môže byť a mal by byť vybudovaný prepojením porovnateľných domácich systémov obchodovania s emisiami. Podporí sa tým nákladovo efektívne zníženie emisií. EÚ by mala zaangažovať iné krajiny s cieľom vytvoriť do roku 2015 trh v rámci OECD a do roku 2020 ešte širší trh.

2. Úvod

Cieľom, na ktorom sa EÚ dohodla, je obmedzenie zvýšenia celosvetovej priemernej teploty na menej ako 2°C v porovnaní s predindustriálnymi úrovňami. Zvýšenie o viac ako 2°C bude znamenať väčší nedostatok potravín a vody a závažné poveternostné udalosti, ako aj výrazné zvýšenie hrozby pre jedinečné ekosystémy. Ak budú súčasné trendy v oblasti emisií pokračovať, prahová hodnota 2°C by mohla byť prekročená už v roku 2050. Značné adaptačné úsilie však bude potrebné aj v prípade, ak zvýšenie priemernej teploty zostane pod úrovňou 2°C. Vzhľadom na určité nové vedecké zistenia čoraz väčší počet vedcov požaduje, aby sa úroveň skleníkových plynov v atmosfére stabilizovala na oveľa nižšej úrovni, ako sa v minulosti odporúčalo, to znamená na úrovni 350 ppmv ekvivalentu CO₂. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby rokovania v Kodani vyústili do ambiciózných záväzkov, ktoré ponechávajú otvorené dvere pre nižšiu stabilizačnú úroveň.

Základná fyzikálna zotrvačnosť celosvetového klimatického systému znamená, že ignorovanie vedeckých varovaní bude viesť k bezprecedentným, drahým a potenciálne nezvládnuteľným dôsledkom. Zároveň je tu príležitosť riešiť zmenu klímy, energetickú bezpečnosť a súčasnú hospodársku recesiu súčasne. Riešenie zmeny si bude vyžadovať významné súkromné a verejné investície a pomôže zabezpečiť prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, čím sa otvoria nové možnosti pre rast a pracovné miesta a podporí sa udržateľný rozvoj. Vlády na celom svete oznamujú významné investičné programy, ktorými sa podporujú investície v prospech nízkouhlíkových technológií, posilňuje inovácia a rast a zvyšuje sa energetická bezpečnosť, ako napríklad nedávno prijatý Plán hospodárskej obnovy Európy. Opatrenia prijaté s cieľom čeliť finančnej kríze nám môžu pomôcť využiť obmedzené možnosti, ktoré nám zostávajú, na udržanie zvýšenia teploty pod prahom 2°C.

Na **medzinárodnej úrovni** odštartoval Akčný plán z Bali z roku 2007 proces, ktorý by mal na konferencii OSN v Kodani v decembri 2009 vyústiť do uzavretia novej medzinárodnej dohody o klíme na obdobie po roku 2012. Je dôležité, aby sa v tejto dohode stanovili nové ciele a akcie na zníženie emisií skleníkových plynov a aby táto dohoda slúžila ako základ pre udržateľný rozvoj posilnením schopnosti jednotlivých krajín prispôbiť sa nevyhnutnej zmene klímy a zároveň stimulovaním inovácií a hospodárskeho rastu, znižovaním chudoby a poskytovaním prístupu k udržateľným energetickým službám (spoločná vízia). Po konferencii OSN v Poznani v decembri 2008 sa diskusie zmenili na plnohodnotné rokovania.

Na **domácej úrovni** zintenzívňujú svoje úsilie vyspelé aj rozvojové krajiny. Stanovujú sa ciele a zriaďujú sa trhy s uhlíkom. EÚ prijala v decembri svoj ambiciózný balík týkajúci sa zmeny klímy a energetiky, ktorým sa implementuje nezávislý cieľ EÚ znížiť do roku 2020 svoje emisie skleníkových plynov na 20 % pod úroveň z roku 1990, a rozširuje a zdokonaľuje systém EÚ na obchodovanie s emisiami (EÚ ETS). Pre novú americkú administratívu je riešenie zmeny klímy významnou prioritou. V rovnakom čase aj Austrália oznámila svoje strednodobé záväzky v oblasti klímy, ktoré sa výrazne zameriavajú na obchodovanie s emisiami. Tieto systémy obchodovania by mohli vytvoriť jadro vskutku celosvetového trhu s uhlíkom.

3. CIELE A AKCIE

Globálne emisie skleníkových plynov sa do roku 2050 musia znížiť pod 50 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990, aby existovala racionálna šanca zostať pod prahovou hodnotou 2°C. Okrem toho globálne emisie skleníkových plynov, s výnimkou emisií súvisiacich s využívaním pôdy, so zmenou využívania pôdy a lesným hospodárstvom, budú musieť dosiahnuť svoj vrchol pred rokom 2020. Vyspelé krajiny musia vytýčiť cestu na dosiahnutie

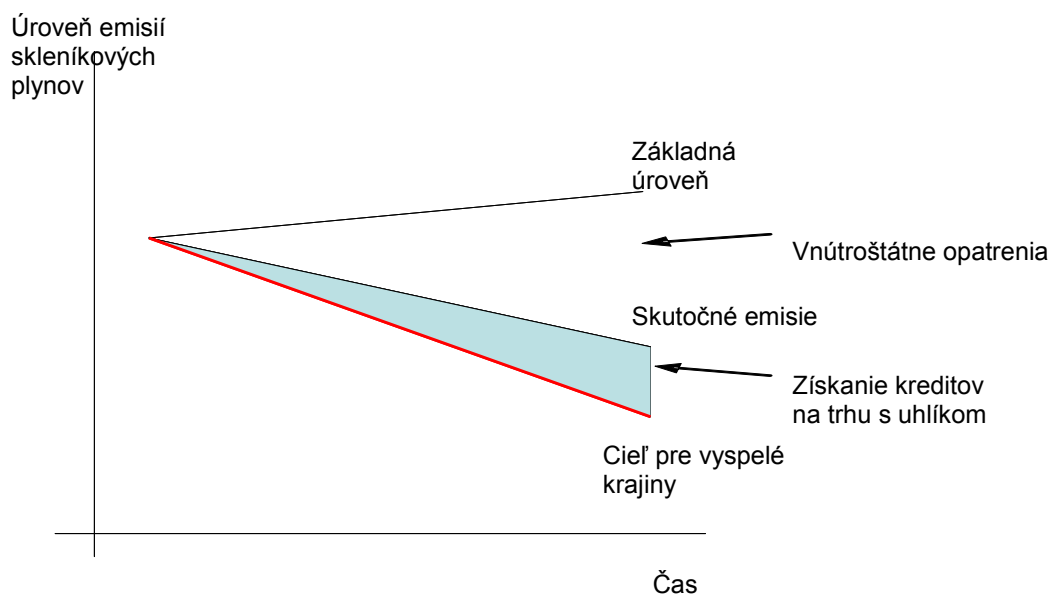
tohto cieľa a preukázať, že nízkouhlíkové hospodárstvo je možné a finančne uskutočniteľné. Významný príspevok rozvojových krajín, najmä hospodársky vyspelejších rozvojových krajín, je tiež dôležitý, keďže mnohé z nich sa rýchlo stávajú veľkými emitentmi. Na tento účel sa musí výrazne posilniť spolupráca s cieľom poskytovať kapacitu, technológie a financie.

3.1. Nové ciele na zníženie emisií skleníkových plynov pre vyspelé krajiny

V kodanskej dohode by sa mali pre vyspelé krajiny stanoviť nové absolútne záväzky v oblasti znižovania emisií týkajúce sa celého hospodárstva. EÚ ide príkladom a nezávisle sa zaviazala znížiť do roku 2020 svoje emisie o 20 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990. Je to zďaleka ten najambicióznejší záväzok, aký si niektorá krajina alebo skupina krajín dali na obdobie po roku 2012. EÚ chce ísť ešte ďalej a prijať záväzok, ktorého cieľom je 30 % zníženie v kontexte ambicióznej a komplexnej medzinárodnej dohody, ak dôjde k porovnateľným zníženiam aj v iných vyspelých krajinách a ak hospodársky vyspelejšie rozvojové krajiny náležite prispievajú podľa svojich zodpovedností a schopností.

EÚ navrhla, že vyspelé krajiny by ako skupina mali znížiť svoje emisie o hodnotu zodpovedajúcu cieľu 2°C. V štvrtej hodnotiacej správe Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) sa uvádza, že v prípade vyspelých krajín by si to vyžadovalo zníženie emisií v rozsahu 25 – 40 % do roku 2020 a v rozsahu 80 – 95% do roku 2050. Vyspelé krajiny by mali byť schopné dosiahnuť svoje ciele zníženia emisií čiastočne prostredníctvom opatrení na vnútroštátnej úrovni a čiastočne použitím kreditov vyplývajúcich zo zníženia emisií v rozvojových krajinách, ako sa uvádza na obrázku 1.

Obrázok 1: Emisie vyspelých krajín

Celkový cieľ vyspelých krajín sa musí rozdeliť takým spôsobom, ktorý je spravodlivý a zaručuje porovnateľnosť úsilia. Za určujúce sa považujú tieto parametre:

- HDP na obyvateľa: odráža schopnosť krajiny financovať zníženie emisií na vnútroštátnej úrovni a kupovať kredity za zníženie emisií z rozvojových krajín;
- emisie skleníkových plynov na jednotku HDP: uvádzajú potenciál zníženia emisií skleníkových plynov na vnútroštátnej úrovni;

- trend emisií skleníkových plynov v období rokov 1990 až 2005: uznáva vnútroštátne opatrenia na zníženie emisií, ktoré sa prijali v ranom štádiu;
- populačné trendy v období rokov 1990 až 2005: zohľadňuje sa v nich prepojenie medzi početnosťou obyvateľstva a celkovými emisiami skleníkových plynov.

Na určenie ďalších príspevkov k celkovému úsiliu o zníženie emisií po roku 2012 by sa mal ako referenčný historický bod stanoviť rok 1990, ktorý je základným dohodnutým rokom v Kjótskom protokole. Celkové úsilie pre skupinu vyspelých krajín by malo do roku 2020 zodpovedať zníženiu o 30 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990. Pri určovaní budúcich cieľov na zníženie emisií pre jednotlivé krajiny by sa mohli použiť nedávne roky s cieľom využiť presnejšie štatistiky, tak ako to urobila EÚ v rámci svojho balíka týkajúceho sa klímy a energetiky, v ktorom sa použil rok 2005. Táto možnosť by sa však nemala využiť na oslabenie cieľov týkajúcich sa zníženia emisií.

Povinné záväzky týkajúce sa zníženia emisií by sa nemali obmedzovať len na krajiny, ktoré majú stanovené ciele v rámci Kjótskeho protokolu. V kodanskej dohode by sa mali stanoviť záväzky na zníženie emisií aspoň pre všetky krajiny uvedené v prílohe I k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC), všetky členské štáty OECD a všetky súčasné členské štáty EÚ, kandidátske krajiny EÚ a potenciálnych kandidátov.

Pri stanovovaní cieľov na obdobie po roku 2012 sa musia vziať do úvahy možné nadbytky emisných práv z obdobia pred rokom 2012, aby sa zabezpečilo, že cieľ 30 % sa dosiahne vďaka skutočnému zníženiu, ku ktorému došlo po roku 2012. Rovnako ani pravidlá týkajúce sa využívania pôdy, zmeny využívania pôdy a lesného hospodárstva by nemali ohroziť environmentálnu integritu cieľa 30 %. Malo by sa zdokonaľovať monitorovanie, podávanie správ a overovanie zníženia, ako aj pravidelné partnerské preskúmanie politík týkajúcich sa klímy.

3.2. Opatrenia na obmedzenie zvyšovania emisií skleníkových plynov v rozvojových krajinách

Je čoraz jasnejšie, že zmena klímy bude mať najväčší vplyv na rozvojové krajiny čeliace takým problémom, ako sú záplavy, suchá a odlesňovanie. Vyspelé krajiny by síce mali aj naďalej ísť príkladom v znižovaní svojich emisií, najmä v bezprostrednej budúcnosti, no príspevok k cieľu 2°C je aj v záujme rozvojových krajín.

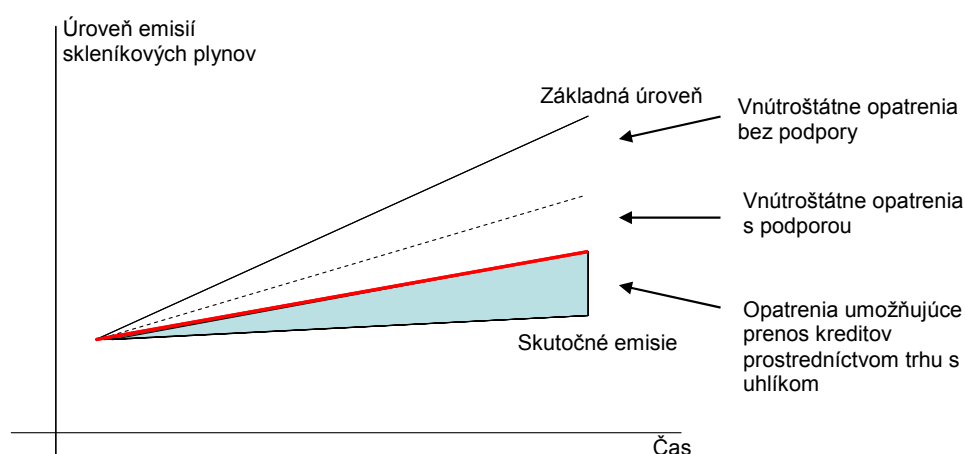
Emisie skleníkových plynov v rozvojových krajinách sa však rýchlo zvyšujú a ak sa nepodnikne žiadne opatrenie, úsilie vyspelých krajín na zníženie ich vlastných emisií skleníkových plynov nebude mať žiadny účinok. Z nedávno uverejnenej vedeckej štúdie vyplýva, že cieľ 2°C sa bude dať dosiahnuť len vtedy, ak rozvojové krajiny kolektívne obmedzia do roku 2020 prostredníctvom príslušných vnútroštátnych opatrení zvyšovanie svojich emisií skleníkových plynov tak, aby úroveň týchto emisií bola nižšia o 15 – 30 % v porovnaní so základnou úrovňou. Tieto odhady neberú do úvahy vplyv zníženia, ktorý vyplynie z presunu uhlíkových kreditov do vyspelých krajín, ako sa uvádza na obrázku 2. Medzi príslušné opatrenia by malo patriť rýchle zníženie emisií z odlesňovania v tropických oblastiach. Do roku 2020 by sa hrubé odlesňovanie v tropických oblastiach malo znížiť aspoň o 50 % v porovnaní so súčasnými úrovňami a do roku 2030 by sa úbytok celosvetového zalesnenia mal zastaviť.

Okolnosti na vnútroštátnych úrovniach a stupne rozvoja sa v jednotlivých rozvojových krajinách líšia, a preto je potrebné, aby aj opatrenia a úroveň stanovených cieľov boli rôzne. Na tento účel možno využiť vnútroštátne stratégie týkajúce sa zmeny klímy. V uplynulých rokoch niektoré rozvojové krajiny vrátane Číny, Indie, Južnej Afriky a Brazílie sformulovali vnútroštátne stratégie zmierňovacích opatrení v kontexte rozvoja. Počas tohto roku by tieto a

iné hospodársky vyspelejšie rozvojové ekonomiky mali svoje stratégie aktualizovať a uviesť v nich celkovú úroveň stanovených cieľov do roku 2020.

Podľa kodanskej dohody by sa všetky krajiny, s výnimkou najmenej rozvinutých krajín, mali zaviazat' k prijatiu rozvojových stratégií na zníženie emisií CO₂ do konca roka 2011. V týchto stratégiách by sa mal stanoviť spoľahlivý spôsob na zníženie emisií každej krajiny prostredníctvom príslušných vnútroštátnych zmierňovacích opatrení, ktoré sa vzťahujú na všetky významné odvetvia produkujúce emisie, najmä odvetvie výroby elektrickej energie, dopravy, hlavné priemyselné energeticky náročné odvetvia a, v prípade, že ich príspevok je významný, aj lesníctvo a poľnohospodárstvo. Tieto stratégie by mali určovať podporu, ktorá je potrebná na implementáciu navrhovaných opatrení, z ktorých by vyplývali ďalšie náklady, ktoré by samotná krajina nedokázala znášať. Solídne a overiteľné rozvojové stratégie na zníženie emisií CO₂ by mali byť predpokladom prístupu k medzinárodnej podpore zmierňovacích opatrení. V mnohých prípadoch budú môcť rozvojové krajiny vypracovať a implementovať svoje rozvojové stratégie na zníženie emisií CO₂ len vtedy, ak budú mať nielen finančnú podporu, ale aj pomoc na posilnenie kapacít.

Obrázok 2: Emisie rozvojových krajín

Na zabezpečenie dostatočnej úrovne stanovených cieľov by diskusie o konkrétnych stratégiách, návrhoch akcií a podpore mali podliehať nezávislej technickej analýze. Analýza a vypracovanie stratégií zmierňovacích opatrení by sa mohli opierať o odvetvové prístupy a zohľadňovať technické informácie zo súkromného sektora. Vytvorenie nového mechanizmu na zjednodušenie pomoci pri opatreniach na zmierňovanie úrovne emisií by malo poskytnúť základ na spojenie navrhovanej akcie s príslušnými bilaterálnymi a multilaterálnymi mechanizmami podpory, a to na základe technického posúdenia. Týmto mechanizmom by sa malo tiež posúdiť, či celková úroveň stanovených cieľov v rámci plánu zodpovedá kapacite danej krajiny podniknúť akciu a či je táto úroveň primeraná na dosiahnutie celkového zníženia emisií v porovnaní so základnou úrovňou skupiny rozvojových krajín. V prípade potreby sa preskúmajú možnosti na zvýšenie úrovne stanovených cieľov.

Opatrenia prijaté rozvojovými krajinami by sa mali zadať do medzinárodného registra. V tomto registri by sa mali uvádzať prijaté opatrenia, ako aj výhody plynúce zo zmiernenia úrovne emisií, a to prostredníctvom transparentných a solídnych metód merania, podávania správ a overovania. Na konferencii OSN o zmene klímy sa preskúma výsledné úsilie, ktoré skupina rozvojových krajín spoločne vyvinula na zmiernenie emisií skleníkových plynov a na základe tohto preskúmania sa môže rozhodnúť o požiadavke pre rozvojové krajiny, aby

posilnili svoje úsilie o zmiernovanie emisií, ako aj o požiadavke pre vyspelé krajiny, aby zintenzívnili svoju podporu.

3.3. Emisie z medzinárodnej leteckej a námornej dopravy a fluórované plyny

Medzinárodná letecká a námorná doprava

Medzinárodná letecká a námorná doprava je veľkým a rýchlo rastúcim zdrojom emisií skleníkových plynov, no dosiaľ stála mimo medzinárodného rámca týkajúceho sa zmeny klímy. Komisia sa však domnieva, že emisie z týchto sektorov by sa doň mali začleniť.

V Rámcovom dohovore OSN o zmene klímy (UNFCCC), ktorý je súčasťou kodanskej dohody, by sa mali stanoviť ciele znížiť do roku 2020 vplyv týchto sektorov na zmenu klímy pod úroveň z roku 2005, a do roku 2050 výrazne pod úroveň z roku 1990. V dôsledku globálneho charakteru medzinárodnej leteckej a námornej dopravy by sa mali prijať globálne opatrenia na zníženie vplyvu tejto dopravy na zmenu klímy. Medzinárodná organizácia civilného letectva (ICAO) a Medzinárodná námorná organizácia (IMO) sú zodpovedné za zjednodušenie vypracovania a prijatia takýchto globálnych opatrení do konca roku 2010. Trhové opatrenia vrátane obchodovania s emisiami môžu zabezpečiť nákladovo efektívne zníženie emisií. V opatreniach na zníženie emisií by sa mal zohľadniť možný čistý negatívny vplyv na izolované regióny, odľahlé ostrovy a najmenej rozvinuté krajiny. Ak sa v rámci ICAO a IMO do konca roku 2010 nedospeje k dohode, budú sa emisie z medzinárodnej leteckej a námornej dopravy započítavať do národných súčtov v rámci kodanskej dohody, čím sa zaručí porovnateľná akcia zo strany všetkých vyspelých krajín.

EÚ začlenila emisie CO₂ z letectva do svojho systému obchodovania s emisiami. Pokiaľ ide o námornú dopravu, v súčasnosti sa skúmajú viaceré trhové opatrenia. Ak sa nedohodnú žiadne účinné globálne pravidlá na zníženie emisií skleníkových plynov z tohto sektora, EÚ by mala odsúhlasiť svoje vlastné opatrenia.

Fluórované plyny

Zrýchlená eliminácia HCFC v priebehu nastávajúcej dekády v rámci Montrealského protokolu môže viesť k prudkému zvýšeniu emisií HFC, z ktorých mnohé sú veľmi silnými skleníkovými plynmi. Kodanská dohoda by mala obsahovať aj medzinárodnú úpravu týkajúcu sa zníženia emisií HFC. Priemysel tým dostane podnet na zintenzívnenie svojich výskumných a rozvojových činností týkajúcich sa HFC s nízkym potenciálom globálneho otepľovania, ako aj alternatív bez HFC.

4. FINANCOVANIE ROZVOJA NÍZKOUHLÍKOVÝCH TECHNOLOGIÍ A ADAPTAČNÝCH OPATRENÍ

Za komplexnou kodanskou dohodou musia stáť zodpovedajúce finančné zdroje umožňujúce jej implementáciu. Kodanská dohoda musí najmä v súčasnej ekonomickej situácii zabezpečiť, aby sa ciele týkajúce sa zmeny klímy uskutočňovali nákladovo efektívnym spôsobom. Analýza Komisie ukazuje, že účinný globálny trh s uhlíkom môže významne znížiť náklady vo vyspelých aj v rozvojových krajinách, finančné prostriedky a investície sa však musia posilniť, preorientovať a optimalizovať. Medzinárodná finančná architektúra na podporu boja proti zmene klímy sa musí riadiť zásadami správneho riadenia a maximalizovať účinnosť, adekvátnosť, efektívnosť, rovnosť, zodpovednosť, súdržnosť a predvídateľnosť. Výdavky v kontexte kodanskej dohody by sa mali prioritne zameriavať na účinné opatrenia týkajúce sa zmiernovania množstva emisií prostredníctvom stimulov založených na výsledkoch, ako aj na adaptačné opatrenia v rozvojových krajinách. Medzi možné zdroje financovania patria súkromné a verejné zdroje a využívanie grantov a pôžičiek udelených v rámci

medzinárodných, bilaterálnych a multilaterálnych systémov. Príspevky EÚ sa budú uskutočňovať na úrovni Spoločenstva aj členských štátov. Finančné nástroje a inštitúcie na boj proti zmene klímy by mali byť súdržné a mali by dopĺňať existujúce medzinárodné subjekty a finančné inštitúcie, a zároveň zohľadňovať prebiehajúcu diskusiu o svojich vzájomných úlohách a zodpovednostiach.

4.1. Financovanie opatrení na zníženie emisií

Na celosvetovej úrovni

Investície na zníženie celosvetových emisií sa budú musieť každoročne zvyšovať. V nedávnom výskume Spoločného výskumného centra (JRC) a iných nezávislých inštitútov sa čisté dodatočné globálne investície do roku 2020 odhadujú rádovo na 175 miliárd EUR. Odhaduje sa tiež, že viac než polovica tejto sumy sa bude musieť investovať v rozvojových krajinách vrátane odvetvia lesného hospodárstva. Investície v takých oblastiach ako sú energetická účinnosť a nízkouhlíkové technológie budú stimulovať inováciu a rast a posilnia úsporu energie a bezpečnosť. Investície na zníženie odlesňovania prispievajú k ochrane svetovej biodiverzity a zabezpečia dlhodobý udržateľný rozvoj na miestnej úrovni. Tieto výdavky by sa mali porovnať aj s nákladmi, ktoré by vyplynuli z nečinnosti (podľa Sternovej správy by predstavovali 5 až 20 % svetového HDP).

Rozvojové krajiny

Národné rozvojové stratégie na zníženie emisií CO₂ budú musieť poskytnúť odhad dodatočných čistých investičných nákladov na zmierňovacie opatrenia a predstaviť realizovateľné možnosti v oblasti financovania a zmierňovania s cieľom rentabilizovať tieto investície.

Existujú tieto zdroje financovania pre rozvojové krajiny:

- **Domáce:** Do roku 2020 má väčšina opatrení uvedených v národných rozvojových stratégiách na zníženie emisií CO₂ nízke dodatočné náklady alebo dokonca zo strednodobého hľadiska produkujú čistý zisk, vyžadujú si však počiatočnú investíciu. Odhaduje sa napríklad, že viac ako polovicu zníženia v energetickom sektore možno dosiahnuť pomocou opatrení energetickej účinnosti. Financovanie týchto opatrení bude v prvom rade musieť pochádzať zo súkromného sektora a domácností, pričom toto financovanie sa môže podporiť vládnyimi politikami. To bude mať za následok významné investície na vnútroštátnej úrovni a posilnenie energeticky bezpečného hospodárskeho rastu. Aj medzinárodné úverové programy by mohli uľahčiť prístup k medzinárodnému súkromnému kapitálu.
- **Vonkajšie:** Rozvojové stratégie na zníženie emisií CO₂ budú musieť určiť zmierňovacie opatrenia, ktoré idú nad rámec nízkonákladových/krátkodobých možností s čistým ziskom a ktoré si vyžadujú financovanie presahujúce schopnosti danej rozvojovej krajiny. Podpora dodatočných nákladov takýchto investícií musí pochádzať z celého radu zdrojov a inovatívnych finančných mechanizmov vrátane verejných zdrojov a medzinárodných mechanizmov uhlíkových kreditov. Odhaduje sa, že tieto mechanizmy kreditov môžu poskytnúť jednu tretinu dodatočných investícií v rozvojových krajinách, prípadne aj viac.

4.2. Riešenie a financovanie adaptácie na neodvratnú zmenu klímy

Kodanská dohoda by mala poskytovať rámec na akcie v oblasti adaptácie, ku ktorej by mali patriť tieto prvky:

- Všetci sa musia adaptovať: Podpora na tieto účely by sa mala poskytovať najohrozenejším a najchudobnejším regiónom. Len pomocou včasného rozpoznania potenciálnych negatívnych účinkov a zodpovedajúcich adaptačných opatrení je možné vyhnúť sa nákladným škodám.
- Závazok systematického začlenenia adaptačných opatrení do vnútroštátnych stratégií: Malo by ísť o spoločnú zodpovednosť vyspelých aj rozvojových krajín.
- Vývoj lepších nástrojov na určovanie a realizáciu adaptačných stratégií vrátane metód a technológií na adaptáciu, budovania kapacít a posilnenia úlohy procesu UNFCCC prostredníctvom mobilizácie zúčastnených strán vrátane medzinárodných organizácií a lepšej koordinácie manažmentu rizika a znižovania rizika katastrof.

V záujme využitia všetkých skúseností by EÚ mala odporučiť, aby bol v rámci UNFCCC zriadený technický panel zameraný na adaptačné opatrenia. Všetky krajiny by mali mať povinnosť vypracovať komplexné vnútroštátne adaptačné stratégie. Pokiaľ majú byť adaptačné politiky účinné, nemôžu sa obmedziť len na reakcie v núdzových a naliehavých situáciách. Je potrebné zanechať koncepciu založenú na projektoch a prejsť na dlhodobú strategickú integráciu v rámci globálnej stratégie plánovania a rozvoja každej krajiny. Ako užitočné by sa mali prejavovať skúsenosti získané v tomto smere prostredníctvom globálnej aliancie pre zmenu klímy (Global Climate Change Alliance, GCCA). Najohrozenejším krajinám, najmä najmenej rozvinutým krajinám (LDC) a malým ostrovným rozvojovým štátom by sa mala poskytovať finančná a technická podpora.

Náklady na budovanie kapacít a prioritné akcie v najohrozenejších krajinách by sa vo veľkej miere mohli uhrádzať z existujúceho adaptačného fondu. Odhady dodatočných nákladov na adaptačné opatrenia sa síce výrazne líšia, no adaptačný fond nebude v každom prípade stačiť na podporu adaptačných opatrení vo všetkých rozvojových krajinách. Preto bude na pokrytie adaptačných opatrení potrebné nájsť inovatívne zdroje financovania. Podobne ako v prípade zmierňovacích opatrení je nutné prispôsobiť možnosti financovania skutočným investíciám. Podľa odhadov sekretariátu UNFCCC by sa náklady na adaptačné opatrenia pre všetky rozvojové krajiny mohli v roku 2030 pohybovať medzi 23 až 54 miliardami EUR ročne. Mnoho včasných opatrení prinesie dokonca čistý zisk z hľadiska hospodárstva, napríklad opatrenia na zlepšenie efektivity využívania vody v oblastiach, ktoré budú trpieť nedostatkom vody. Je potrebné preskúmať možnosť zriadenia zoskupenia multilaterálneho poistenia na pokrytie strát v dôsledku katastrof, ktoré by predstavovalo nadstavbu existujúcich mechanizmov financovania pre prípad prírodných katastrof súvisiacich so zmenou klímy. Európska komisia je už zapojená do pilotných prác na takýchto schémach.

4.3. Financovanie globálneho výskumu, technického rozvoja a demonštračných činností

Je potrebné rozhodne podporiť výskum, rozvoj a demonštračné činnosti v oblasti nízkouhlíkových technológií a adaptačných technológií vo všetkých sektoroch a činnostiach hospodárstva. Malo by sa vychádzať z potrieb stanovených v národných stratégiách na zníženie emisií CO₂, ako aj z hodnotení mechanizmu na zjednodušenie pomoci pri opatreniach na zmierňovanie úrovne emisií. K opatreniam by malo patriť budovanie kapacít, vedecko-technická spolupráca, odbúranie prekážok prístupu na trh s ekologickými výrobkami a službami a zlepšenie koordinácie výskumu z celosvetového hľadiska.

Na financovanie týchto činností budú potrebné ďalšie verejné prostriedky. Z globálneho hľadiska by bolo žiaduce, aby do roku 2012 úsilie na poli výskumu, rozvoja a demonštračných činností v oblasti energetiky narástlo dvojnásobne a do roku 2020 štvornásobne, a to s čoraz väčším dôrazom na nízkouhlíkové technológie, predovšetkým na

obnoviteľné zdroje energie. Rovnako je potrebné zintenzívniť na medzinárodnej úrovni aj výskum účinkov, adaptácie a iných možností zmierňovacích opatrení. Závazok v tomto smere by mal predstavovať neoddeliteľnú súčasť Kodanskej dohody. Komisia by mala spolupracovať s členskými štátmi, aby sa koherentným spôsobom a vo všetkých sektoroch podporovala medzinárodná vedecko-technická spolupráca v oblasti výskumu súvisiaceho so zmenou klímy vrátane nízkouhlíkových technológií.

Aby sa urýchlil rozvoj a aby sa čo najskôr rozšírili a prakticky využívali strategicky významné nízkouhlíkové technológie, slúži Európskej únii Európsky strategický plán pre energetické technológie (plán SET). Okrem toho plánuje EÚ vytvoriť v rámci Európskeho inštitútu pre inovácie a technológie (EIT) a v súlade so svojimi všeobecnými politickými cieľmi v oblasti výskumu, rozvoja a demonštračných činností prvú zo svojich komunít pre znalosti a inovácie zameranú na zmierňovanie vplyvov zmeny klímy a adaptáciu na ňu. Podľa revidovaného EÚ ETS sa 300 miliónov emisných kvót použije na podporu budovania demonštračných zariadení na zachytávanie a geologické skladovanie uhlíka, ako aj na podporu inovatívnych technológií spojených s obnoviteľnými zdrojmi energie. Okrem toho Komisia pripravuje oznámenie o financovaní nízkouhlíkových technológií.

Napokon je potrebné vyvíjať intenzívnejšiu snahu o lepšie pochopenie zmeny klímy a jej následkov pre spoločnosť, hospodárstvo a ekosystémy.

4.4. Inovatívne medzinárodné zdroje financovania

Vyspelé krajiny prispievajú pomocou verejného financovania a využívania mechanizmov uhlíkových kreditov. Príspevky z verejných financií by mali byť porovnateľné a mali by vychádzať zo zásady „znečisťovateľ platí“, ako aj z hospodárskej kapacity jednotlivých krajín. Rozsah príspevkov by sa mal prerokovať a predstavovať neoddeliteľnú súčasť Kodanskej dohody.

Existujú dve základné možnosti získavania nových zdrojov financovania. V prípade prvej možnosti sa ročné finančné príspevky vyspelých krajín určujú na základe dohodnutého vzorca. Tento vzorec by mohol vychádzať z kombinácie zásady „znečisťovateľ platí“ (t. j. celková suma povolených emisií) a platobnej schopnosti krajiny (napr. HDP na obyvateľa). Podľa druhej možnosti by každá vyspelá krajina mala rezervovaný istý percentuálny podiel povolených emisií. Tieto emisné kvóty by sa potom vydražili na medzinárodnej úrovni medzi vládami. Tento percentuálny podiel by mohol postupne narastať podľa nárastu príjmu na obyvateľa.

Prvá možnosť poskytuje istotu celkovej výšky finančných prostriedkov. Krajiny by mohli získavať finančné príspevky jednotlivo a decentralizovať výdavky pomocou použitia všetkých existujúcich bilaterálnych a multilaterálnych kanálov. To by si však vyžadovalo spoľahlivý a transparentný systém monitorovania, podávania správ a overovania dodatočného verejného financovania akcií v oblasti zmeny klímy. Na zabezpečenie dodržiavania záväzkov v oblasti financovania by sa krajinám, ktoré neposkytujú dohodnutú sumu, mohlo zadržať zodpovedajúce množstvo emisných práv. Druhá možnosť neznamena automatické získanie finančných prostriedkov v odhadnuteľnej výške, keďže by vlády mohli využívať aj uhlíkové kredity z mechanizmu čistého rozvoja (CDM). Táto možnosť si vyžaduje aj centralizovanú riadiacu štruktúru na úrovni OSN, pomocou ktorej by sa organizovali aukcie, stanovovali priority a usmerňovali by sa finančné prostriedky na zmierňovacie a adaptačné opatrenia.

V prípade EÚ prinesú aukcie emisných kvót značné finančné prostriedky z verejných zdrojov. Členské štáty by mohli v prípade oboch možností využiť časť týchto príjmov na dodržanie svojich medzinárodných finančných záväzkov v rámci budúcej dohody o zmene klímy.

Oba nástroje možno kombinovať s finančnými prostriedkami získanými z medzinárodného nástroja pre medzinárodnú leteckú a námornú dopravu (napríklad výnosy z aukcií emisných kvót v rámci systému obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov, ktorý je platný pre oba sektory).

Malo by sa preskúmať, či by sa príspevok rozvojových krajín s výnimkou najmenej rozvinutých krajín (LDC) a malých ostrovných rozvojových štátov (SIDS) mohol postupom času zvyšovať tak, aby to zodpovedalo ich finančným možnostiam.

4.5. Financovanie včasných akcií

V prvých rokoch po dosiahnutí novej dohody pôjde najmä o vybudovanie inštitucionálnych kapacít na realizáciu účinných opatrení na zníženie emisií CO₂ a adaptačných opatrení.

Včasné akcie zabezpečia bezproblémový priebeh uskutočnenia adaptačných opatrení a prechodu na nové nízkouhlíkové hospodárstvo. EÚ by mala preskúmať možnosť mechanizmu predfinancovania určeného na rýchlu finančnú pomoc najohrozenejším a najchudobnejším rozvojovým krajinám. Išlo by o premost'ovacu iniciatívu na prechodné časové obdobie od roku 2010 až do úplnej realizácie novej finančnej architektúry, ktorá sa má dohodnúť v Kodani. Navrhovaný medzinárodný mechanizmus financovania opatrení v oblasti ochrany klímy (Global Climate Financing Mechanism, GCFM), ktorý by bol financovaný vydaním dlhopisov, by umožnil včas financovať prioritné zásahy v oblasti ochrany klímy. Tieto finančné prostriedky by predovšetkým umožnili promptnú realizáciu obzvlášť užitočných súrnych adaptačných opatrení, ku ktorým patrí napríklad znižovanie rizika katastrof. Časť finančných prostriedkov by sa mohla použiť na podporu zmierňovacích opatrení, najmä v prípadoch, keď vzniká synergia medzi týmito opatreniami a adaptačnými opatreniami, ako napríklad pri znižovaní emisií pochádzajúcich z odlesňovania. Cieľom GCFM je získavať počas rokov 2010 až 2014 približne 1 miliardu EUR ročne za predpokladu, že členské štáty na seba vezmú zodpovedajúce záväzky.

4.6. Riadenie medzinárodných finančných tokov určených na ochranu klímy

Vzhľadom na to, že sa dá očakávať väčší počet možných zdrojov financovania adaptačných a zmierňovacích opatrení, bude nutné zlepšiť spoluprácu v tejto oblasti. Malo by sa zriadiť fórum na vysokej úrovni venované medzinárodnému financovaniu opatrení na ochranu klímy, v rámci ktorého by sa stretávali najdôležitejší prijímatelia rozhodnutí z verejného a súkromného sektora, ako aj medzinárodné finančné inštitúcie. V rámci tohto fóra by prebiehalo pravidelné preskúmavanie dostupnosti finančných zdrojov a výdavkov a prijímali by sa odporúčania na zlepšenie. Toto fórum by malo úzko spolupracovať s mechanizmom na zjednodušenie pomoci pri opatreniach na zmierňovanie úrovne emisií.

5. ZNIŽOVANIE EMISIÍ SKLENÍKOVÝCH PLYNOV A ZVYŠOVANIE VÝNOSOV NA SVETOVOM TRHU S UHLÍKOM

5.1. Vnútroštátne systémy obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov

Vnútroštátne systémy obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov sú jedným z najslubnejších nástrojov, ktoré majú krajiny k dispozícii na znižovanie emisií skleníkových plynov. Platí to najmä v prípade sektorov, ktoré vykazujú najvyššie emisie. Pomocou stropov emisií sú tieto systémy účinné z hľadiska životného prostredia a vďaka flexibilitě, ktorú prináša obchodovanie s emisnými kvótami, sú aj nákladovo efektívne. Jednotlivé vnútroštátne trhy s uhlíkom by mohli a mali by byť navzájom prepojené, aby sa dal vybudovať účinný celosvetový trh, vďaka ktorému sa podarí znížiť náklady na zmierňovacie opatrenia.

Kodanská dohoda môže podporiť novovznikajúce trhy s uhlíkom tak, že stanoví globálne ciele aj ciele pre jednotlivé krajiny.

EÚ má skúsenosti „z prvej ruky“ zo zriaďovania EÚ ETS, ktorý je najväčším systémom obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov na svete. Mnohé vyspelé krajiny prejavujú o tento systém čoraz väčší záujem. Spolu s rokovaniami na úrovni OSN by EÚ mala propagovať vybudovanie stabilného trhu s uhlíkom v rámci OECD do roku 2015. Do roku 2020 by sa tento trh mohol rozšíriť o hospodársky vyspelejšie rozvojové krajiny.

Dôležitým krokom na ceste k tomuto cieľu je nadviazanie aktívnych rozhovorov EÚ s novou administratívou a zákonodarcami Spojených štátov amerických. Prezident Obama už prejavil svoj úmysel zriadiť v USA stabilný systém obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov. Komisia sa bude usilovať o zriadenie pracovnej skupiny EÚ a USA so zameraním na budovanie trhov s uhlíkom. Podobné bilaterálne procesy by mali prebehnúť s ďalšími vyspelými krajinami, ako aj s hospodársky vyspelejšími rozvojovými krajinami.

Rozvojové krajiny budú musieť vo väčšej miere prispievať k celosvetovému úsiliu o zmierňovanie vplyvov zmeny klímy a preto by mali časom prijať a realizovať svoje vlastné systémy obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov, prostredníctvom ktorých budú môcť prijímať účinné vnútroštátne opatrenia na ochranu klímy. EÚ by mala rozvojovým krajinám, ktoré prejavia záujem, pomôcť pri získavaní skúseností s obchodovaním s emisnými kvótami, a to najmä s budovaním spoľahlivých riadiacich štruktúr a silných vnútroštátnych inštitúcií, ako aj so zlepšením kapacity na monitorovanie a nahlasovanie emisií. V tejto súvislosti by mali prebehnúť aj konzultácie so súkromným sektorom a inými zúčastnenými stranami.

5.2. Zlepšenie kompenzačných mechanizmov súvisiacich s OSN

Mechanizmus čistého rozvoja (CDM) Kjótskeho protokolu umožnil rozvojovým krajinám účasť na trhu s uhlíkom. Ide o kompenzačný mechanizmus zameraný na projekty, v rámci ktorého môžu rozvojové krajiny predávať kredity, ktoré reprezentujú zníženie emisií dosiahnuté vďaka konkrétnemu projektu. Tieto kredity môže vyspelá krajina kúpiť, aby dosiahla svoj vnútroštátny cieľ zníženia emisií. Prostredníctvom projektov CDM možno financovať „čisté“ technológie a budovať kapacity pre politiku v oblasti ochrany klímy v rozvojových krajinách.

Aby k väčšej časti zníženie emisií v EÚ došlo na národnej úrovni a aby sa posilnila environmentálna integrita, EÚ ETS obmedzuje používanie kreditov CDM na základe kvantitatívnych a kvalitatívnych kritérií. CDM by sa mal v rámci UNFCCC podrobiť reforme, aby kredity získavali len tie projekty, ktoré poskytujú skutočné dodatočné zníženia a ktoré idú nad rámec nízkorozpočtových možností. V prípade hospodársky vyspelejších rozvojových krajín a sektorov, ktoré sa vyznačujú silnou konkurenciou, by sa CDM mal postupne prestať používať a mal by sa nahradiť sektorovým mechanizmom poskytovania kreditov CO₂. Takýto mechanizmus môže byť účinným nástrojom na urýchlenie vývoja, rozšírenia a praktického používania nízkouhlíkových technológií v rozvojových krajinách. Môže tiež pripraviť pôdu na vybudovanie systému obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov. V záujme bezproblémového prechodu z jedného systému na druhý by mala EÚ nájsť spoločnú reč s USA a ďalšími krajinami, ktoré používajú systém obchodovania s emisiami a stanovovania ich stropov a koordinovaným spôsobom vytvárajú dopyt po kompenzačných kreditoch.

6. KODANSKÁ DOHODA: ZÁKLAD DLHODOBEJ POLITIKY

EÚ by sa mala usilovať o to, aby Kodanská dohoda položila základy dlhodobého medzinárodného rámca, ktorý na základe vedeckých poznatkov zvýši celkové ambície, ako aj

príspevky z vyspelých a rozvojových krajín. Pravidelné preskúmanie celkového pokroku a adekvátnosti záväzkov a akcií by preto malo patriť k základným súčasťam dohody. To isté platí o komplexnom preskúmaní v roku 2016. Malo by dôjsť k opätovnému posúdeniu globálnych cieľov, ako aj k zosúladeniu ďalších strednodobých záväzkov, zásahov a finančných tokov s najnovšími vedeckými poznatkami. V prípade, že sa v rámci komplexného preskúmania Kodanskej dohody v roku 2016 ukáže, že spojené úsilie vyspelých a rozvojových krajín v oblasti zmierňovania vplyvov zmeny klímy nie je postačujúce, mala by konferencia OSN o zmene klímy stanoviť nové vnútroštátne ciele na ďalšie obdobie záväzkov.

7. ĎALŠIE KROKY A ZÁVERY

EÚ bude musieť počas nadchádzajúcich mesiacov zmobilizovať všetky svoje rezervy, aby zintenzívnila dialóg a spoluprácu s tretími krajinami. Jednou z hlavných tém rokovaní v roku 2009 bude zabezpečenie adekvátneho a porovnateľného príspevku vyspelých krajín, ako aj zmysluplného príspevku rozvojových krajín za pomoci vyspelých krajín. Je to podstatné na dosiahnutie celkovej environmentálnej účinnosti a riešenie otázok konkurencieschopnosti. Bilaterálne kontakty v rámci UNFCCC, nadchádzajúce samity G8 a ďalšie stretnutia zástupcov najvýznamnejších ekonomík, ako aj bilaterálne rozhovory EÚ s kľúčovými tretími krajinami by mali preskúmať, ako konkrétne prispeli vyspelé a rozvojové krajiny ku Kodanskej dohode. Na základe týchto rozhovorov vyspelé krajiny mali byť schopné stanoviť si v Kodani dostatočne ambiciózne ciele zníženia emisií CO₂ a hospodársky vyspelejšie rozvojové krajiny by mali byť schopné navrhnúť ambiciózne rozvojové stratégie na zníženie emisií CO₂, alebo zmysluplné akcie v rámci týchto stratégií. Konkrétna podoba príspevku EÚ k týmto procesom by mala byť predmetom diskusií počas zasadnutia Európskej rady v marci 2009.

Na záver sa navrhuje, aby EÚ:

1. opätovne potvrdila svoje odhodlanie dosiahnuť v decembri 2009 v Kodani komplexnú a ambicióznú medzinárodnú dohodu;
2. spolupracovala s ostatnými vyspelými krajinami s cieľom dohodnúť sa na niekoľkých cieľoch zníženia emisií skleníkových plynov a aby na základe kritérií tohto oznámenia zabezpečila, že všetci prejavia porovnateľné úsilie, aby bolo možné spoločne dosiahnuť v roku 2020 cieľ 30 % zníženia emisií v porovnaní s rokom 1990;
3. spolupracovala s rozvojovými krajinami, najmä s tými, ktoré sú hospodársky vyspelejšie, aby prijali primerané opatrenia, vďaka ktorým sa do 2020 emisie znížia o 15 – 30 % v porovnaní so scenárom vývoja za nezmenených okolností;
4. uznala, že cieľ, aby nedošlo k zvýšeniu globálnej teploty viac ako o 2°C, si bude vyžadovať značné finančné prostriedky na zníženie emisií a adaptačné opatrenia, čo však bude predstavovať stimuláciu pre inovácie, hospodársky rast a dlhodobý udržateľný rozvoj. Je tiež dôležité, aby dala najavo svoju ochotu finančne podporiť rozvojové krajiny, najmä tie najohrozenejšie a najchudobnejšie, napríklad prostredníctvom GCFM;
5. navrhla nadviazať bilaterálne partnerstvo s USA a ďalšími vyspelými krajinami na účely výmeny skúseností pri budovaní vnútroštátnych systémov obchodovania s emisnými kvótami, ako aj uľahčenia vybudovania stabilného trhu s uhlíkom v rámci OECD do roku 2015. Tento trh by sa mal do roku 2020 rozšíriť aj na hospodársky vyspelejšie rozvojové krajiny.

Komisia vyzýva Radu, aby schválila uvedené závery a aby vzala na vedomie zásady stanovené v tomto oznámení. Je pripravená viesť rozhovory s Radou a predložiť všetky primerané návrhy.